

Handläggare
Malin Fornander
Telefon: 08-508 252 88**Till**
Socialnämnden
2020-10-20

Samhandling och samverkan kring barn och unga i Stockholms stad - rapport

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner rapporten avseende samhandling och samverkan kring barn och unga i Stockholms stad.
2. Ärendet överlämnas till stadsdelsnämnderna för kännedom.

Gunilla Ekstrand
t.f. förvaltningschef

Sammanfattning

Barn och unga i Stockholms stad ska växa upp under trygga förhållanden och en förutsättning för det är fungerande samverkansstrukturer i staden. Socialförvaltningen har i samarbete med utbildningsförvaltningen tagit fram en rapport som behandlar frågor om samhandling och samverkan kring barn och unga i Stockholms stad. Rapporten definierar samhandling och samverkan och lyfter fram utmaningar och framgångsfaktorer med samverkan, både utifrån forskning och utifrån vad som framkommit inom ramen för de budgetuppdrag som handlar om att utveckla samverkan kring barn i behov av särskilt stöd (BUS) samt öka antal samordnade individuella planer (SIP).

Samhandling och samverkan är ett prioriterat område i staden, och rapporten ämnar ge en överskådlig bild av de många uppdrag som utförts under 2019 och 2020 med fokus på just detta. Vidare presenteras utvecklingsområden som bör beaktas framgent samt förslag på aktiviteter för det fortsatta arbetet. Förhoppningen är att rapporten ska leda till att berörda aktörer kan agera utifrån en mer sammanhållen kunskap om hur stadens samverkansstrukturer ser ut, och därmed ge tydligare förutsättningar för praktisk samhandling.

Bakgrund

I budget 2020 fick socialnämnden i uppdrag att stötta stadsdelsnämnderna att tillsammans med Region Stockholm och utbildningsnämnden öka förekomsten av samordnad individuell plan och utveckla hållbara strukturer för samverkan kring barn med behov av stöd från skola, sjukvård och socialtjänst. Vidare fick socialnämnden i uppdrag att fortsätta utveckla dialogen med Region Stockholm om en välfungerande och likvärdig BUS-samverkan inom staden.

Inom ramen för dessa uppdrag har socialförvaltningen i samarbete med utbildningsförvaltningen tagit fram bifogad rapport. Rapporten är framtagen vid avdelningen för stadsövergripande sociala frågor, kompetenscenter barn och unga, i samarbete med utbildningsförvaltningens grundskoleavdelning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 14 oktober och funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 15 oktober. Utbildningsförvaltningen kommer att redovisa ärendet för utbildningsnämnden som ett anmälningsärende.

Ärendet

När flera huvudmän och olika verksamheter har ett gemensamt ansvar för insatser till barn och unga ställs höga krav på respektive aktör att säkerställa att det enskilda barnet får sina behov av skydd, stöd, vård och behandling allsidigt utredda och tillgodosedda. För att förhindra eller motverka större och mer ingripande åtgärder i en människas liv måste berörda aktörer på ett tidigt stadium få till stånd ett gott samarbete.

Socialförvaltningen har tagit fram en rapport som rör samhandling och samverkan kring barn och unga i Stockholms stad, i samarbete med utbildningsförvaltningen. Rapporten har som syfte att beskriva vad som hittills åstadkommit inom ramen för de budgetuppdrag som rör BUS och SIP, belysa frågor som bör beaktas framgent samt presentera förslag på aktiviteter för det fortsatta arbetet. Rapporten ämnar också ge en överskådlig bild av de många uppdrag som utförts under 2019 och 2020 med fokus på samhandling och samverkan kring barn och unga, samt hur de olika uppdragen hänger ihop. Däremot redovisas inte samtliga lokala initiativ som

tagits av respektive stadsdelsförvaltning, BUS-grupp eller skola under året.

En distinktion mellan samverkan och samhandling beskrivs, där samhandling, med avstamp i *Stockholms stads strategi 2019-2022 för att minska risken att barn, unga och unga vuxna ska dras in i kriminalitet*, tolkas som en mer handlingsinriktad form för samverkan. Samverkan på strukturell nivå genererar förutsättningar för att åstadkomma en framgångsrik samhandling kring enskilda individer i praktiken.

Rapporten beskriver framgångsfaktorer respektive svårigheter för att få till fungerande samverkan utifrån relevant forskning. Flera av dessa faktorer har även lyfts i samtalsforum inom ramen för framtagandet av rapporten. T.ex. kan brist på kunskap och förståelse för varandras uppdrag generera slitningar. Det är av stor vikt att det finns tydliga strukturer och rutiner för att skapa effektiva samverkansstrukturer.

BUS är en strukturerad form för samverkan mellan kommunerna i Stockholms län och Region Stockholm, och omfattar barn under 18 år som är i behov av särskilt stöd från skolan och/eller socialtjänsten samt från hälso- och sjukvården. Barn i behov av särskilt stöd är inte någon enhetlig grupp, utan kan ha varierande svårigheter och behov av flera olika insatser. Gemensamt för dessa barn är att de är i behov av att stödet samordnas.

Att samverka inom ramen för BUS är på flera sätt en utmaning eftersom socialtjänst, skola och hälso- och sjukvård har olika utgångspunkter och förutsättningar. Till exempel är staden uppdelad i tretton stadsdelar och tio BUS-grupper. Utbildningsförvaltningens grundskoleområden är sju till antalet och antalet barn- och ungdomspsykiatriska mottagningar är sex stycken. Dessutom finns det variationer i hur varje lokal BUS-grupp valt att organisera sig. Rapporten ämnar illustrera denna komplexitet som ett led i att skapa förståelse för organisationernas olika förutsättningar. Förhoppningen är att rapporten kan leda till att berörda aktörer kan agera utifrån en mer sammanhållen kunskap om hur stadens samverkansstrukturer ser ut, och därmed ge tydligare förutsättningar för praktisk samhandling.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen meddelade i februari genom BUSSAM (chefstjänstepersoner som leder uppdragen som utförs i samverkan mellan kommunens och regionens verksamheter) att dess kapacitet och personella resurser i BUS-arbetet är begränsade

under 2020. Kort tid därefter drabbades Stockholm precis som stora delar av världen av Coronapandemin, vilket medfört ytterligare omprioriteringar, både inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Dessa faktorer har påverkat i vilken utsträckning en dialog med Region Stockholms olika verksamheter varit möjlig, samt i vilket tempo utvecklingen av BUS-strukturen har kunnat utvecklas hittills under år 2020.

Samhandling och samverkan är prioriterat i staden, inte minst mellan skola och socialtjänst. Fungerande samverkansstrukturer och operativ samhandling är nödvändigt för att alla barn ska kunna fullfölja skolgången och därmed lägga grunden för ett fungerande och självständigt liv. Även inom det förebyggande arbetet är samhandling en förutsättning. Förskolan och skolan är betydelsefulla arenor för samhällets möjligheter att skapa goda uppväxtvillkor för alla barn, och genom tydliga samverkansstrukturer kan även socialtjänsten agera på dessa arenor, genom att tillföra kompetens och kunskap om socialtjänstens uppdrag.

I rapporten exemplifieras verksamheter där samhandling är en huvudkomponent i arbetet. Stärkt tidigt stöd i samverkan (STIS) är ett sådant exempel, där föräldrarådgivare erbjuder stöd i föräldraskapet tillsammans med öppna förskolan och barn- och mödrahälsovården genom t.ex. föräldraskapsstödsprogram och utökade hembesöksprogram. Ytterligare exempel där professionella från olika verksamheter agerar som en gemensam aktör är ungdomsmottagningar och skolsociala team.

Ett avsnitt i rapporten sammanfattar åtgärder som vidtagits i Stockholms stad inom olika områden som kräver samhandling. De områden som lyfts fram är:

- Stärkt samverkan inom BUS
- SIP som verktyg
- Stärkt tidigt stöd i samverkan (STIS)
- Samverkan för fullföljd skolgång
- Brott- och drogförebyggande arbete

Avslutningsvis presenteras i rapporten ett antal förslag på aktiviteter som skulle kunna underlätta samhandling och samverkan kring barn och unga i Stockholms stad. Vissa förslag kräver politiska beslut eller beslut på chefsnivå, medan andra är sådana som socialförvaltningen och/eller utbildningsförvaltningen kan initiera och stötta. Förslagen rör fyra olika områden.

Förslag kopplade till samverkan inom BUS:

- Skapa tydlighet kring ansvarsfördelning och representation i lokala BUS-grupper.
- Framföra förfrågan till regionen om fler lokala BUS-grupper.
- Genomföra lokala analyser utifrån BUS-avvikelser och mätningar av lokala förutsättningar för samverkan inom BUS (spindelmätningar).
- Skapa gemensam dagordning för samtliga lokala BUS-grupper.
- Bjuda in fristående skolor till lokal BUS-grupp för att tala om hur en representation skulle kunna se ut.
- Informera regelbundet om BUS och SIP på de fristående skolornas branschråd.

Förslag kopplade till samordnat stöd:

- Inrätta permanent funktion för SIP-samordning.
- Tvärprofessionella utbildningar om samverkansprocesser och SIP.
- Säkerställa likvärdiga SIP-rutiner gällande förskolans och skolans roll i att sammankalla till SIP genom det arbete som pågår inom BUSSAM.

Förslag kopplade till gemensamt arbete för fullföljd skolgång:

- Riktade satsningar till förskolan, skolan, socialtjänsten och hälso- och sjukvården för att öka kunskapen om varandras uppdrag.
- Fortsatt sprida samt upprätthålla kunskap om stödmaterialet för samverkan mellan skolan och socialtjänsten.
- Utveckla arbetet med att socialtjänstens förebyggande serviceinsatser ska främja fungerande skolgång.
- Utveckla arbetet med att socialtjänstens biståndsbedömda insatser ska stabilisera skolgången för barn och unga aktuella inom socialtjänsten.
- Se över hur representation av fristående aktörer inom förskola och skola kan möjliggöras i olika typer av samverkan.
- Säkerställa att anmälningmöten alltid erbjuds förskola och skola, om det är lämpligt med hänsyn till barnets bästa.

- Hålla samman gemensamma uppdrag över förvaltningsgränserna med syfte att underlätta stadens arbete med dessa uppdrag samt renodla samverkansstrukturer.

Förslag kopplade till uppföljning:

- Använda resultaten av Ersta Sköndal Bräcke högskolas uppföljning av skolsociala team till att utveckla samhandling mellan skola och socialtjänst.
- Undersöka möjligheter för uppföljning av SIP på individnivå.
- Identifiera och följa upp vissa centrala delar i socialtjänstens handlägningsprocess som har särskilt fokus på samhandling mellan socialtjänst och skola samt fungerande skolgång.

Jämställdhetsanalys

Flickor och pojkar har samma rätt till ett fullgott liv och att växa upp under trygga förhållanden. För de barn som blir aktuella inom socialtjänsten och kan behöva ett samordnat stöd kan dock mönster skönjas som tyder på att flickor och pojkar inte bemöts och behandlas lika. Det är t.ex. fler pojkar än flickor som får biståndsbedömda insatser från socialtjänsten, och pojkar är också något överrepresenterade i de samordnade individuella planer som upprättas. Barn och unga växer upp med normer om vad som förväntas av dem som flickor respektive pojkar, vilket kan missgynna båda grupper. Exempelvis vet vi att ca 80 procent av de unga som söker sig till ungdomsmottagningens kuratorer är flickor och unga kvinnor. Pojkar och män söker vård för psykiskt lidande i mindre omfattning men är däremot tydligt överrepresenterade i brotts- och självmordsstatistiken. En medvetenhet om skillnader mellan pojkar och flickor och arbetssätt anpassade därefter är nödvändig, vid t.ex. utformning av insatser för den enskilda.

Barnrättsperspektiv

Myndigheter har en allmän lagstadgad skyldighet att samverka i enlighet med 8 § förvaltningslagen (2017:900), FL. Vidare finns en särskild skyldighet för exempelvis socialtjänst, skola/förskola samt hälso- och sjukvård att samverka i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa. Barnrättsperspektivet och barnets rättigheter ska beaktas i alla stadens verksamheter, i ordinarie planering, i utförande och i uppföljning, enligt lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. De mest väsentliga paragraferna att beakta i arbetet med samhandling och samverkan kring barn och unga är artikel 2 och 3 (barnet som rättighetsbärare), artikel 6 (samverkan runt barnet), artikel 12 och

17 (delaktighet och inflytande) samt artikel 28 (barnets rätt till utbildning).

Förvaltningens synpunkter och förslag

BUS regleras genom en länsövergripande överenskommelse som klargör vilka parter som ska representeras i BUS. Stockholms stad har utifrån överenskommelsen sina åtaganden, och Region Stockholm sina. Det krävs att samtliga parter deltar enligt de villkor som överenskommelsen föreskriver. Utifrån berörda parters olika organisation och uppdrag bör vi genom fortsatt dialog komma fram till hur vi kan nå bästa möjliga samverkan, med avstamp i den regionala överenskommelsen. Det skulle vara fördelaktigt för det fortsatta samarbetet med Region Stockholm om berörda förvaltningar i staden hade likalydande uppdrag i budget, för att optimera samordningen av stadens interna utvecklingsarbete.

SIP är en kärnkomponent i den lokala BUS-samverkan och ett viktigt instrument för att få den strukturella samverkan att fungera i praktiken och resultera i operativ samhandling. SIP-samordnarsatsningen som startade 2017 drivs inte längre som ett projekt och SIP-samordnare finns idag endast i två stadsdelar. En funktion för SIP-samordning bör vara en angelägenhet för samtliga stadsdelsförvaltningar, för att på så vis säkerställa alla barns och ungas rätt till ett samordnat stöd från kommunen och regionen.

En fullföljd skolgång är en stark skyddsfaktor och lägger grunden till ett aktivt arbetsliv och en självständig försörjning. I en tidigare rapport som socialförvaltningen tog fram 2019, *Insatser för att stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten* föreslås hur socialtjänstens insatser kan bidra till att stabilisera skolgången. Framgent kan det med fördel utredas hur de delar av socialtjänstens insatser och processer som har särskilt fokus på samhandling mellan socialtjänst och skola samt fungerande skolgång kan följas upp.

Socialförvaltningen föreslår att nämnden godkänner bifogad rapport.

Bilaga

Rapport - Samhandling och samverkan kring barn och unga i Stockholms stad.